

KİME GÖRE, NEYE GÖRE?

TOPRAK IŞIK

RESİMLEYEN: DOĞAN GENÇSOY

**KİME GÖRE,
NEYE GÖRE?**

TOPRAK IŞIK

RESİMLEYEN: DOĞAN GENÇSOY

KİME GÖRE, NEYE GÖRE?

© 2017, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. A.Ş.
1476/1 Sok. No:10/51 Alsancak-Konak/İZMİR

YAZAR: Toprak Işık

RESİMLEYEN: Doğan Gençsoy

EDİTÖR: Burhan Düzçay

SON OKUMA: Hülya Dayan

KAPAK TASARIMI: Burak Tuna

GRAFİK UYGULAMA: Nayime Serbest

BASKI VE CİLT: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Eskişehir Yolu 40. Km. Başkent OSB 22. Cadde No:6 Malıköy/Ankara
Tel: 0 312 284 18 14

Birinci Baskı: Ekim 2017 (3000 adet)

ISBN: 978-605-9493-73-4

Yayınevi sertifika no: 11945

Matbaa sertifika no: 16031

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

GÖRELİLİK TEOREMİ

Zamanın ve Mekânın Bilimsel Tuhafıkları

KİME GÖRE, NEYE GÖRE!

TOPRAK IŞIK

RESİMLEYEN: DOĞAN GENÇSOY

 tudem

Toprak Işık

1973 yılında Elazığ'da doğdu. Çocukluğu ve ilk gençlik yılları Inegöl'de geçti. Üniversite birinci basamak sınavında Türkiye 9.su, ikinci basamak sınavında Türkiye 16.sı olarak girdiği Bilkent Üniversitesi Elektrik ve Elektronik Mühendisliği Bölümü'nden 1996 yılında mezun oldu. Bir süre New York'ta yaşadıkdan sonra, yazarlığa daha

fazla zaman ayırabilmek için, 2008 yılından itibaren İstanbul'a yerleşti ve mühendislik yaşamını araştırma geliştirme projelerine danışmanlık yaparak sürdürmeye başladı.

Yazarın İletişim Yayınları tarafından, *Azgın Tekeler* (2008), *Kız Ararken* (2006), *Halat Gösterisi* (2003) ve *Sırabaşı* (2002) adlı kitapları yayımlanmıştır. Seher Cesur Kılıçaslan ile birlikte yazdığı *Toplumsal Cinsiyet ve Efsaneden Gerçeğe Türkiye'de Kadın* (2016) adlı eseri ise Nobel Akademik Yayıncılık tarafından kitaplaştırılmıştır. Ayrıca Devlet Tiyatroları Repertuarında, *Aşk Yarası* (2009), *Sıradan Bir Aile'nin Mahremiyeti* (2009) ve *Bir Minibüs Türk, Bagajda Bir Kürt* (2013) adlı üç oyunu bulunmaktadır.

Tudem Yayınlarından çıkan kitapları:

Büyüyen Çocuk (öykü)

Adından Belli Kuşlar Köyü (roman)

Çiftçi Karıncalar Köleci Karıncalara Karşı (roman)

Babam Okulun En Çalışkanı (roman)

Baba Beni Anlasana (roman)

Anne Beni Geri Getir (roman)

Nine Bizi Kurtarsana (roman)

Kime Göre, Neye Göre? (roman)

Acaba Ne Olsam-Mühendis (başvuru)

Acaba Ne Olsam-Bilim İnsanı (başvuru)

Acaba Ne Olsam-Doktor (başvuru)

Acaba Ne Olsam-Hukukçu (başvuru)

Acaba Ne Olsam-Yazar (başvuru)

İşlem Tamam (başvuru)

Delidolu Yayınlarından çıkan kitapları:

Sıradana Övgü (deneme)

İşimle Başım Dertte (deneme)

Bölümler

Bu İşte Bir Tuhafılık Var	7
Harbi Kız İş Başında	16
İnternet Kazan Beril Kepçe	23
Dördün İkisi	32
Bu Doktor Tam Beril'e Göre	43
Yolculuk Yoksa Teorem Beril'in Neyine	53
Bir Teoremin İkinci Yarısı	65
O Ağacın Altı ve Işığın Acayiplikleri	76
Genelde Zor, Özelde Kolay	84
Bu İşte Bir Denklik Var	86
İvme Deyip Geçme	88
Bu Kuvvetin Çekiciliği Dünyaya Bedel	92
Işığın Başına Gelenler	95
Çekim Etkisi Altında Beril	100
Gün Bugündür	105
Gerçeklerle Göğüs Göğüse	107

BU İŞTE BİR TUHAFLIK VAR

1. gün

Engin Öğretmen çok abartılı bir tepki vermedi. Ben buna şaşırđım mı? Hayır tabii. Onun hiçbir şeye abartılı tepki verdiğini görmedim ki şimdiye kadar.

Neden bahsettiğimi anlamadın değil mi? Ben olsam ben de anlamazdım. Aslında sana anlatacaklarımın en basit kısmındayız. Burada anlaşılamazsak bundan sonrasında başımıza neler gelir düşünmek bile istemiyorum.

Ne gelebilir ki? En fazla birbirimizi anlayamayız ve sorunlu bir iletişimimiz olur. Zaten genelde olan bu değil mi? Etrafıma baktığımda birbirlerini mükemmel anlayanları değil, Hanya'da buluşmak üzere konuşup biri Konya'ya öteki Japonya'ya giden insanlar görüyorum. Yine de bir biçimde devam ediyor ilişkileri.

İşte bu da bana kuantum fiziğinden bile daha gizemli geliyor. Yani insanların birbirlerini hiç anlamıyorken ilişkilerini sürdürebilmeleri... Uzattım, biliyorum. Kısa konuşmak konusunda beceriksiz bir kızım ben. İşte, ilk bilgi geldi. Ben bir kızım. Yaşım on üç...

Anneme soracak olursanız bu zor bir yaşmış. Aramızdaki bazı anlaşmazlıklar bundan kaynaklanıyormuş. Bazen onu, babamı ve Ateş'i terk edip dünyanın öteki ucunda tek başıma yaşamak istemem güya içinde bulunduğum dönemle ilgiliymiş. Bu arada Ateş benim kardeşim. Dokuz yaşında.

Sen hâlâ Engin Öğretmen'in neye şaşırmadığını merak ediyorsun, değil mi? Sol başparmağının tırnağını bıyığının üzerinde gezdirdi ve "Becerebileceğine inanıyorsan neden olmasın?" dedi. Bence içimizden birisi gidip, "Öğretmenim ben Mars'ta organik tarım yapmaya karar verdim." deseydi de aynı yanıtı alırdı.

Biliyorum biliyorum, hâlâ neden bahsettiğimi anlamadın. Ama şu kadarını anladın:

Ben, Engin Öğretmen'e bir şey yapacağımı söyledim, o da becerebileceğime inanıyorsam bunun son derece ilginç olacağı yönünde görüş bildirdi.

İlginç olacağı konusundaki görüşünü yeni ekledim. Konuşmanın ilerleyen kısımlarında anlattı bunu. Peki, tamam, her şeyi daha açık bir şekilde aktarıyorum:

Bu sene okulda hepimizden konferans salonunda bir sunum yapmamız bekleniyor. Bütün okulun huzurunda gerçekleştiriyoruz bu havalı ve stres yüklü eylemi. Böylelikle medeni cesaretimiz gelişecekmiş. Hatice Hanım şöyle diyor:

“Bizim size vermek istediğimiz medeni cesaret şu seviyededir: Mezun olduğunuzda Birleşmiş Milletler sizden bir konuşma istese, ‘*ne yaparım, ne ederim; utanırım, korkarım, beceremem*’ diye endişelenmek aklınızın ucundan bile geçmeyecek. Tek sözcükle yanıtlayacaksınız teklifi. *Elbette*, diyeceksiniz ve tek soru soracaksınız: *Mevzu nedir?*”

Zaten ben de konferans konumu belirlerken Hatice Hanım’ın söylediklerinden ilham aldım. Bu arada Hatice Hanım okul müdürümüz. Size onun yönetmek konusundaki kendine güvenini şöyle anlatayım:

Benden konuşma isteyen Birleşmiş Milletler ona da şöyle bir teklif götürse: “Birleşmiş Milletleri bundan sonra sizin yönetmenizi rica etsek kabul eder misiniz?”

Hatice Hanım tek sözcükle yanıtlar: “Elbette...”

Ve tek soru sorar: “Birleşmiş Milletlerde hangi ülkeler var?”

Hâlâ kritik konuya gelmedik. Benim konferans konum nedir? Engin Bey’e gittim, “Ben Einstein’ın *görelilik teoremleri* üzerine bir konferans vermek istiyorum.” dedim.

Çok cesur bir kız olduğumu düşünüyorsun, değil mi? Öyleyim tabii de bence bu yaptığım için cesaret gerekli değil. Beceremezsem ne olacak? Konferansta beni domates yağmuruna mı tutacaklar? Yapmazlar. Geçen yıllarda ne konferanslar gördüm ben. Kimsenin başına kötü bir şey gelmiyor. Bu yüzden Birleşmiş Milletlerde konuşmak konusunda cesaretim tam. Teklifi düşünmeden kabul ederim ve onlara tek bir soru sorarım: “Dinleyicilerde domates olacak mı?”

Peki, ben neden böyle bir konu seçtim? On üç yaşındaki kız çocukları görelilik teoremiyle ilgilenmezler. Onların Justin Bieber’a hayran olmaları, face’te abuk sabuk fotolar paylaşmaları ve sınıftaki oğlanların hangisinin daha yakışıklı olduğu üzerine bol kıkırdamalı sohbetler etmeleri beklenir.

Abuk sabuk foto derken Ecem’inkiler gibi olanları kastediyorum. Girin onun face’ine bakın,

neden bahsettiğimi şıp diye anlayacaksınız. Arkadaşı olmanıza da gerek yok. O saçmalıkları herkese açık paylaşmış. Zaten ben de onunla arkadaş değilim. Bütün fotoğraflarda yüzündeki ifade aynı. Fotoğrafı çeken, tam düğmeye bastığı anda canavara dönüşmüş de, bu da çılgılık atmaya bile zaman bulamamış; ancak gözlerini kocaman açabilmiş gibi...

Gözleri renkli ya... Onları milletin gözüne sokmak için yapıyor. “Öğretmenim benim gözlerim ne renk?” Prizmadan geçen ışığı işlerken fen bilimleri öğretmenine bunu sordu. Hanımefendinin gözlerinin rengi, havanın durumuna ya da giydiklerine göre değişiyormuş. Bazen gök mavisi, bazen Nil yeşili, bazen de kül grisi oluyormuş.

Benim gözlerimin rengi de giydiklerime ve hava durumuna göre bazen bildiğin kahverengi, bazen sıradan kahverengi, bazen de çok bulunan kahverengi oluyor ama bununla ilgi çekmeye çalışmıyorum.

Nil yeşili de ne? Şimdi içimden geçenleri söyleyim de annemin kulağına gitmesinden korkuyorum. Annem başkalarının kendisi ve aile bireyleri hakkında ne düşündüğüne çok önem verir. Hep bir rezil olma korkusu içinde yaşar. Ama trafikte tam bir canavardır. Geçen hafta bir kere beni arabayla okula bıraktı. Makas atıp tehlikeli biçimde

önümüze geçen sürücüye savurduğu tehdit ve hakaretleri buraya yazsam inan bana bir haftaya kalmaz kapımıza sosyal hizmet görevlisi iki Alman dayanır. Niye diye sorma. Elbette ki beni ve Ateş'i bir sosyal hizmet kurumuna alıp annemin eğitiminden kurtarmak için.

“İyi de neden Almanlar geliyor?” diyorsun. Çünkü bizde sosyal hizmet görevlileri o kadar müdahaleci değil. Dayım anlatmıştı; orada, yani Almanya'da, kötü davrandığı için çocukları elinden alınan aileler varmış. Dayım otuz senedir Almanya'da yaşıyor. İleride belki sana ondan bahsedirim; Münih'te gecekondulu yapımayı deneyecek kadar eğlenceli bir insandır. Bu girişimi Almanları hiç eğlendirmemiş, o ayrı bir hikâyeye tabii.

Ben ve Ateş, Alman sosyal hizmet görevlileri ile gittikten sonra da bizim zili iki İtalyan çalardı. Sence onlar niçin gelmiş olabilir? İpucu veriyorum: Siyah gözlüklü ve siyah takımlı bu iki yakışıklı adam ülkenin Sicilya bölgesinden... Hâlâ anlamadın mı?

Sicilya, mafyasıyla meşhur. Anneme iş teklifi için gelmişler. Ne diye mi yakışıklılar? İtalyan oldukları için elbette. İtalyanlar hep yakışıklı olur. Neden mi? Ne bileyim, belki ben on üç yaşında olduğum içindir. Ama sen her şeyi merak edersen

ben konuyu toparlayamam ki. Bak, saat oldu on bir buçuk ve hâlâ meseleye giriş yapamadım. Birazdan yatmam gerekiyor.

Buraya nereden geldik? Niçin sıradan bir konu seçmediğimi anlatacaktım. Örneğin teknolojinin hayatımızdaki yeri... Bu konuda ne anlattırısın ki? Teknolojinin hayatımızda girmedığı bir yer kalma- mıştır, dersin; konu kapanır. Ya da modanın insan hayatındaki yeri... Moda, insanı Ecem'e çevirir, dersin; o da biter. Bu arada, çok komik ama Ecem gerçekten bu konuyu seçmiş.

Aşkın hayatımızdaki yeri?.. O konuda bir şey söylemek istemiyorum. Hayır, yani konferansta değil, şu an bir şey söylemek istemiyorum. Bunlar çok özel konular. Olur olmaz konuşulmasını yanlış buluyorum.

Göreliliği seçmemin nedeni, bu konunun çok popüler olmasıdır. Artık köylerde bile kadınlar evrenimizin ortasındaki kara delikten bahsediyorlar. Geçen sene ışık hızı ve zaman konusunda anlaşamayınca Türkiye Dolmuşçular Odası resmen ikiye ayrıldı. İki odanın üyeleri trafikte karşılaşıncaya birbirlerine ayıp içerikli selektör yapıyorlarmış.

Gördüğün gibi, böyle saçma espriler yapabilen bir kızım ben. Görelilik teoremiyle kimsenin

ilgilenmediğini biliyorum elbette. Bu konuyu seçmemin nedeni, verdiğim konferansla unutulmazlar arasına girmektir. Seviyorum ben insanları şaşırtmayı. Her ne kadar Engin Öğretmen'den beklediğim tepkiyi alamam da diğer insanların onun gibi karşılamayacaklarını düşünüyorum. Anlattıklarımı duyunca sen de çok şaşıracaksın.

Einstein bile teoremiyle benim kadar ilgi çekemez. Nasıl çeksin ki? O, Einstein zaten. Bizim okula gelip görelilik teoremini anlatsa kendinden umulanı yapmış olur. Oysa kimse Beril'den böyle bir şey beklemez.

Aa, bunu yazınca fark ettim. Adımı yeni söyledim, değil mi? Evet, Beril ben. Ve Beril'in yatma saati geliyor.

O zaman kısaca özetliyorum:

Bir ay sonra görelilik teoremi üzerine bir konferans vereceğim.

Engin Öğretmen teklifimi hiç uçuk bulmadı.

Annem öfkeli olduğunda annem olmaktan çıkıyor.

Dayım Münih'te gecekonduyu yapmayı denedi.

İtalyanlar yakışıklıdır.

Ecem'in ne renk olduğu bilinmeyen tuhaf gözleri var.

Yarın görüşmek üzere.

KİME GÖRE, NEYE GÖRE?

TOPRAK IŞIK

Beril, "Ben anladıysam sen de anlarsın," diyor.

Kime Göre, Neye Göre?
ilk gençlik döneminin hemen
öncesindeki bir çocuğun, kişiliğini
oluşturma ve kanıtlama mücadelesini anlatıyor.
Kahramanla bilim arasında ortaya çıkan sıradışı
yakınlaşma, öykünün ana eksenini oluşturuyor.
Okur, Beril'in olgunlaşma sürecini izlemenin
yanı sıra, en basit haliyle özel ve genel
görelilik teoremini de öğreniyor.

GÖRELİLİK TEOREMİ

Zamanın ve mekânın bilimsel tuhafıkları